Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Päiväys
Datum

Dnro
Dnr

22.2.2018

Tarja Haaranen
ympäristöneuvos
ympäristöministeriö

Viite
Hänvisning
Asiantuntijalausunto eduskunnan ympäristövaliokunnalle

Asia
Ärende
E 122/2017 vp Valtioneuvoston selvitys: Yhteisen maatalouspolitiikan uudistus - Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle: Ruoan ja maanviljelyn tulevaisuus

Tiedonannossa todetaan, että yhteisen maatalouspolitiikan olisi johdettava siirtymistä kestävämpään maatalouteen. Maatalouden tärkein tehtävä on tuottaa ruokaa ja taata ruokaturva, mutta viljelijöillä on myös tärkeä rooli luonnonvarojen kuten maaperän, vesistöjen, ilman ja luonnon monimuotoisuuden hyödyntäjinä ja hoitajina.

Komission 2017 tekemään julkiseen kuulemiseen osallistuneista viljelijöistä 64 % ja muista toimijoista 92 % haluaa, että yhteisellä maatalouspolitiikalla tuotettaisiin nykyistä enemmän ympäristö- ja ilmastohyötyjä. Tiedonannossa linjataan, että **yhteisen maatalouspolitiikan on entistä vahvemmin edistettävä ympäristönhoitoa sekä ilmastonmuutoksen torjuntaa ja siihen sopeutumista**. Tämä on **tärkeä linjaus maataloustukien legitimiteetin eli yleisen hyväksyttävyyden kannalta.**

Tiedonannossa todetaan, että yhteiset yksittäisiä tiloja sitovat säännöt eivät välttämättä sovi jäsenmaiden erilaisiin viljely- ja ilmasto-olosuhteisiin. Jäsenmaalle annetaankin enemmän valtaa päättää tukien sisällöstä, valvonnasta ja seurannasta. Komissio seuraa jäsenmaiden tavoitteiden ja tulosten saavuttamista. **Jäsenmaille annettava valinnanvapaus tavoitteiden toteuttamisessa sekä siirtyminen tulosten seuraamiseen mahdollistavat vaikuttavuuden lisääntymisen.**

Ympäristö- ja ilmastotavoitteet

Tiedonannossa todetaan, että **maatalouden tulee osallistua YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden ja Pariisin ilmastosopimuksen toteuttamiseen**. Ilmastomuutoksen suhteen maatalous onkin niin ongelmien aiheuttaja, seurausten kärsijä kuin tärkeä osa ratkaisua.

Ilmastomuutoksen seuraukset vaikuttavat vakavasti ruoantuotantoon ja vaikeuttavat entisestään maatalouden ympäristönsuojelutavoitteiden saavuttamista. Sadannan muutokset, lämpötilan nousu ja vaihtelut, ilmaston ääri-ilmiöt, uudet tuholaiset ja taudit ovat jo nyt haasteita maataloudelle. Suomessa talvien muuttuminen leudommiksi ja sateisemmiksi lisää eroosiota ja ravinteiden huuhtoutumista. Maaperän orgaanisen aineksen eli hiilen hajoaminen kiihtyy ja maan vedenpidätyskyky heikkenee.

Suomi sitoutui Pariisin ilmastokokouksessa **Ranskan neljän promillen aloitteeseen, jonka tavoitteena on lisätä viljelysmaan hiilivarastoja vuosittain neljän promillen verran.** Tämä vastaa vuosittaisia ihmisen toiminnasta aiheutuvia hiilidioksidipäästöjä. Suomalaiset tutkijat selvittävät parhaillaan, kuinka pal-

jon maataloudessa on potentiaalia sitoa hiiltä ilmastomuutoksen hillitsemiseksi ja kuinka hiilen sitomista maaperään voitaisiin nopeuttaa. **Tavoitteena on kehittää toimenpiteitä, jotka kasvattavat maaperän hiilen määrää ja siten hyödyttävät viljelijöitä.**

Jäsenmaiden on laadittava strateginen suunnitelma, joka kattaa ensimmäisen ja toisen pilarin toimenpiteet ja jonka komissio arvioi ja hyväksyy. Suunnitelmalla varmistetaan, että jäsenmaat toteuttavat ympäristö- ja ilmastotavoitteita yhtenäisellä ja riittävän kunnianhimoisella tavalla. Suunnitelmissa jäsenmaiden on otettava huomioon EU:n ympäristö- ja ilmastolainsäädäntö kuten vesienhoitosuunnitelmat, ilmanlaatua ja ilman pilaantumista koskevat ohjelmat ja luonnon monimuotoisuutta koskevat strategiat.

Maatalouden ympäristökorvauksen toimenpiteet ovat olleet merkittävä osa vesienhoitosuunnitelmien toimeenpanoa. Ilmasto- ja vesiensuojelutavoitteiden lisäksi on tärkeää tukea toimenpiteitä, jotka edistävät luonnon monimuotoisuutta. **Erityisen kannatettavaa on edistää monivaikutteisia toimenpiteitä** kuten esimerkiksi talviaikaista kasvipeitteisyyttä, **joilla on ilmasto-, vesiensuojelu- ja luonnon monimuotoisuushyötyjä.**

Täydentävät ehdot, viherryttämistuki sekä maatalouden ympäristö- ja ilmastotoimenpiteet korvataan tiedonannon mukaan uudella tukimuodolla, jolle asetettaisiin EU-tasolla tavoitteet. Jäsenmaat laatisivat näiden saavuttamiseksi tarkemmat pakolliset ja vapaaehtoiset keinot. Tuen myöntämisen ehtona olisi sitoutuminen perustason ympäristö- ja ilmastotoimiin, jotka toimisivat pohjana vaativimmille vapaaehtoisille toimille. **Nykyisen kolmiportaisen järjestelmän yksinkertaistaminen ja selkeyttäminen on tervetullut uudistus.**

Tutkimus ja innovaatiot

Tiedonanto tunnistaa, että teknologiset uudistukset ja innovaatiot maataloudessa vaativat lisää investointeja. Maatalouden ja viljelyn digitalisaatiolla voidaan edistää toiminnan ympäristöystävällisyyttä ja ilmastokestävyyttä sekä vähentää viljelijöille aiheutuvia kustannuksia ja parantaa kilpailukykyä. Esimerkiksi täsmäviljelyssä tarpeen mukaisesti annetut panosmäärät ja oikein valitut panokset säästävät ympäristöä, alentavat panosten käyttöä ja nostavat panosyksikköä kohti laskettua tuotantomäärää. **Viljelijöitä tulisi taloudellisesti kannustaa ottamaan käyttöön uusia ympäristön- ja ilmaston kannalta hyviä käytäntöjä.**

Esimerkki maatalouden vesiensuojelun innovaatiosta on kipsin levitys peltomaahan. Hallitusohjelman kärkihankkeena toteutettu kipsin peltolevityksen pilottihanke on tulosten perusteella selvästi vähentänyt eroosiota ja fosforin valumaa vesistöihin, eikä merkittäviä haitallisia vaikutuksia ole havaittu. **Loppuvuodesta 2017 käynnistettiin suunnitelmat kipsin laajamittaisesta levittämisestä sekä kipsikäsittelyn tuomisesta maatalouden vesiensuojelun keinovalikoimaan.**

Biotalous, kiertotalous ja ekoturismi

Tiedonannossa todetaan, että **maaseudun uudet arvoketjut, kuten puhdas energia, kiertotalous ja maaseutu- ja luontomatkailu voivat tarjota hyvää kasvu- ja työllistämispotentiaalia maaseutualueille**. Maa- ja metsätalouden sivutuotteille voidaan löytää uutta arvoa bioenergian ja biopohjaisen teollisuuden raaka-aineena, kun taas karjanlanta voidaan muuttaa biokaasuksi ja lannoitteeksi, jolloin se tukee sekä energiasiirtymää että ravinteiden kierrätystä.

Hallituksen ”ravinteet kiertoon, vesistöt kuntoon” –kärkihankkeella on edistetty muun muassa lannan ja erilaisten sivuvirtojen prosessointia, logistiikkaratkaisuja ja kierrätyslannoitteiden kehittämistä. Tässä työssä Suomi on EU:ssa edelläkävijä. Suomen matkailu kasvaa noin 10 % vuosivauhtia, ja näkymät tuleville vuosille ovat poikkeuksellisen myönteiset. Suomessa matkailijoita kiinnostavat erityisesti luonto ja maaseutu. **Kiertotalous sekä luonto- ja maaseutumatkailu tarjoavat uusia liiketoimintamahdollisuuksia maaseudulle.**